

Nr 257.

Av herr **Sandström**, om anslag till premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten.

I samband med egnahemslån för jordbrukslägenheter kunna, som bekant, av egnahemsnämnderna beviljas s. k. premielån utan återbetalningsskyldighet. Premielån kan sålunda utgå till sökande av jordbrukslån eller tilläggs-lån, däremot ej till sökande av bostadslån.

Premielånen äro avsedda att utöver den hjälp, som erhållande av ett egnahemslån innebär, i sin mån ytterligare förbättra möjligheterna för de lån-sökande att genomföra det åsyftade egnahemsföretaget. De beviljas *samtidigt* med egnahemslånen för utförande av nyodlings-, nybyggnads- eller grundförbättringsarbeten å den fastighet, beträffande vilken egnahemslån utlämnas.

Premielån kan icke beviljas annan egnahemslåntagare än den, som är i behov därav, och åsyftar att genom nyodling och nybyggnad bilda ett helt och hållet nytt jordbruk eller att genom mera väsentligt nyodlings-, byggnads- eller grundförbättringsarbete i avsevärd mån förbättra eller utvidga den med jordbrukslånet förvärvade eller med tilläggslånet utvidgade lägenheten.

Vid beviljande av premielån äger den företråde, som därmed avser att utföra sådana företag som nyodling, uppförande av ekonomihus, gödselhus och dyligt.

Dessa premielån, som utgöra ett komplement till egnahemslånen, hava särskilt för de nordligaste länen visat sig vara av stor betydelse och utgöra ett mycket värdefullt stöd för egnahemsbildningen. Rörande här avsedda lån lämnas för Norrbottens län under den sista femårsperioden följande sifferuppgifter:

Å r	Till låntagarna beviljade					Av staten anslaget premielåne- belopp för hela riket
	egnahemslån		premielån			
	antal	kr.	totalt belopp		genomsnitt- ligt belopp	
			antal	kr.	kr.	
1930	160	625,000	142	114,005	802	873,000
1931	180	690,550	163	132,240	811	900,000
1932	227	850,000	205	110,000	536	900,000
1933	208	775,900 ²	180	80,000	444	750,000
1934	300 ¹	1,100,000	250 ¹	95,000	380 ¹	739,200

¹ Beräknat med ledning av antalet redan inkomna ansökningar.

² Ytterligare 74,100 kronor skulle ha beviljats detta år, därest åtföljande premielån stått till nämndens förfogande.

Av tabellen framgår, att antalet beviljade jordbrukslån år 1930 uppgick till 160 och att det utlämnade lånebeloppet utgjorde 625,000 kronor. Samma år beviljades premielån till ett antal av 142 med ett sammanlagt belopp av 114,005 kronor. Det genomsnittliga premielånebeloppet nämnda år var 802 kronor. Tabellen giver vidare vid handen, att antalet jordbrukslån därefter stiger år för år, men att de årliga premielåneanslagen icke ens uppehållits vid sin förutvarande nivå utan till och med undan för undan sänkts. Följden härav har blivit, att det genomsnittliga premielånebelopp, som beviljats till en var premielåntagare, successivt nedgått från 802 kronor år 1930 till 444 kronor år 1933. För utlämning av jordbrukslån under år 1934 stå 1,100,000 kronor till nämndens förfogande (det totala beloppet av årets godkännbara jordbrukslåneansökningar beräknas till över 1.5 milj. kronor, fördelat på c:a 480 sökande). För utlämnande av premielån har staten anslagit endast 95,000 kronor, vilket belopp beräknas bliva fördelat på minst 250 låntagare. Det genomsnittliga premielånebeloppet torde under sådana förhållanden för innevarande år komma att uppgå till endast 300—400 kronor.

Utvecklingen av länets premielåneverksamhet under senare år har sålunda icke tillnärmelsevis hållit jämna steg med utvecklingen av den egentliga jordbrukslåneverksamheten. Samtidigt som antalet godkännbara ansökningar om jordbrukslån successivt ökats, ha de premielåneanslag, som ställts till nämndens förfogande, nedgått. På grund härav nödgas egnahemsnämnden i Norrbottens län numera vid låneansökningarnas prövning icke blott företaga en allmän och avsevärd nedprutning av de sökta premielånebeloppen utan även ofta helt avslå ansökningarna, och detta trots att vederbörande sökande uppfyllt de allmänna bestämmelserna för erhållande av premielån och därför även icke utan skäl räknat med hjälp genom erhållande av premielån. Med andra ord, egnahemsnämnden i länet är för närvarande på grund av bristande medel icke i stånd att bevilja premielån i den utsträckning, som i och för sig är motiverat och önskvärd med hänsyn till omfattningen av de kontrakterade förbättringsarbetena på vederbörande egnahemslägenheter och de sökandes allmänna behov. Detta är så mycket mera beklagligt, som på sätt förut framhållits hjälp till de egnahemslånesökande i dylik form är synnerligen betydelsefull. Dels utgör denna hjälp ofta nog enda förutsättningen för att en hel del i ekonomiskt hänseende relativt svagt ställda personer överhuvud taget skola kunna starta det egna hemmet, vare sig nu detsamma avser bildning av helt nytt jordbruk eller utveckling av redan innehaft jordbruk till större bärkraft, dels skapas härigenom garantier för att det nybildade egna hemmet blir försatt i sådant skick, att det fyller rimliga anspråk på ändamålsenlighet och soliditet i utförandet, ävenså, att vederbörande låntagare bliva i stånd att fullgöra arbetena inom den föreskrivna tiden. Hjälpsformen ifråga, särskilt värdefull i nuvarande konjunkturläge, måste anses vara en av de lämpligaste med hänsyn till att understödet utgår en gång för alla och utgör en verklig hjälp till självhjälp. Den enskilde stimuleras till ett för det allmänna synnerligen viktigt pionjärarbete under former, som göra det allmännas uppoffringar relativt små i förhållande till de resultat och de fördelar, som vin-

nas. Dessa synnerligen produktiva arbeten, över vilkas utförande egnahemsnämnden håller noggrann kontroll, gagna icke blott dem, som bliva delaktiga av erhållen hjälp, utan indirekt även det allmänna, vars kostnader för arbetslöshetens bekämpande minskas, i samma mån som den från industrien entledigade arbetskraften och övriga arbetslösa kunna erhålla stadigvarande samsättning och utkomst av jordbruk. På grund härav måste av statsmakterna eventuellt förhöjt anslag för utlämnande av premielån för närvarande anses utgöra ett synnerligen väl använt kapital.

Beträffande speciellt Norrbottens län må erinras om ytterligare en omständighet, vartill vederbörlig hänsyn bör tagas, då det gäller att bedöma premielånebehovet för länet. Särskilt utmärkande för detta läns egnahemsverksamhet är, att bildning av helt och hållet nya jordbruk på tidigare obebyggd och obruten mark därstädes förekommer i betydande omfattning. Denna utveckling, som är nödvändig för både den nuvarande och framtida försörjningen av länets starkt växande befolkning, synes böra av statsmakterna på allt sätt befrämjas och understödjas. Länet egnahemsnämnd söker själv på ett mera direkt sätt genom sin sedan flera år tillbaka bedrivna jordanskaffningsverksamhet i egen regi bidra till att lämplig jord tillvaratages och nyttiggöres för odling, men nämndens ekonomiska resurser äro tyvärr starkt begränsade. Väsentligt höjda premielåneanslag skulle i avsevärd grad underlätta egnahemsnämndens hithörande arbetsuppgifter. Man kan också gå ett steg längre och med fog påstå, att högre premielåneanslag rent av utgör en nödvändig förutsättning för nämndens i egen regi bedrivna jordanskaffningsverksamhet och dennas vidare utveckling.

I denna redogörelse hava förhållandena inom Norrbottens län närmast blivt berörda, men sannolikt är, att alla egnahemslåneförmedlare av jordbrukslägenheter finna det angeläget, att de nuvarande årliga premielåneanslagen väsentligt höjas. För de norrländska länen, där statens egnahemsverksamhet bör utgöra ett viktigt led i strävandena att så småningom råda bot mot den därstädes rådande relativt stora arbetslösheten och skapa nya bestående utkomstmöjligheter för de arbetslösa, framförallt av jordbruk, torde behovet av dylika medel vara särskilt framträdande. Härtill kommer, att för egnahemsverksamhetens utveckling de naturliga förutsättningarna, framförallt i form av jord som är lämplig för odling men ännu är outnyttjad, inom Norrland äro i rikt mått för handen. Men för en raskare och effektivare utveckling av landsdelens resurser erfordras statsmakternas förståelsefulla uppmuntran och stöd. Man kan med tämligen stor visshet utgå ifrån att det kanske bästa stöd, som för närvarande kan lämnas den norrländska egnahemsverksamheten, är beviljandet av högre årliga premielåneanslag i samband med jordbruksegnahemslånen. Redan gjorda erfarenheter synas bekräfta detta antagande.

Under punkt 99 i den framlagda statsverkspropositionens nionde huvudtitel har för utlämnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten äskats ett extra reservationsanslag å 700,000 kronor. Anslagsäskandet innebär en nedprutning med 100,000 kronor i det anslag, som

för ändamålet begärts av statens egnahemsstyrelse. I såväl statsverkspropositionens som egnahemsstyrelsens anslagsäskanden beräknas å anslaget en reservation av i runt tal 100,000 kronor, varför den summa, som för beviljande av premielån för år 1935 skulle stå till förfogande, skulle komma att uppgå till 800,000 kronor. Av vad som förut anförts torde otvetydigt framgå, att sistnämnda anslagssumma, därest den fördelas mellan de olika egnahemsnämnderna i riket efter hitintills tillämpade grunder, åtminstone beträffande de nordligaste länen icke är tillräcklig till täckande av de legitima behoven för ett rationellt fullföljande av egnahemsverksamheten. Därest mot beviljande av ett ökat anslag till utlämnande av premielån skulle resas den invändningen att under det nu ansträngda budgetära läget ingen stegring av utgifterna i riksstaten bör ifrågakomma, må hänvisas till utvägen att vidtaga en mot ökningen svarande nedsättning i äskat anslag för något annat likartat ändamål, vars tillgodoseende i den omfattning, som angivits i statsverkspropositionen, icke kan anses vara av fullt lika stor betydelse för det allmänna som gynnandet av egnahemsbildningen. Uppmärksamheten har då riktats mot det äskade anslaget å åtta miljoner kronor för utlämnande av ackordslån och stödlån åt jordbrukare. Det synes nämligen icke innebära någon orimlighet eller orättvisa, om anslaget till sistberörda lån, vilka, på samma gång som de innebära en för låntagarna fördelaktigare låneform än egnahemslånen, tillika i avsevärd omfattning komma *förutvarande* egnahemslåntagare till godo, skulle i någon mindre mån beskäras till förmån för dem, som *nu* eller *framdeles* vilja bilda ett eget småbrukarhem och för sådant ändamål äro hänvisade till upptagande av egnahemslån.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen till utlämnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten måtte för budgetåret 1934/1935 bevilja ett extra reservationsanslag av en miljon kronor.

Stockholm i januari 1934.

P. Sandström.